

ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΤΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΕΙΣΑΓΓΕΛΕΑ

PAOLO MENGOZZI

της 30ής Νοεμβρίου 2006¹

I — Εισαγωγή

1. Με διάταξη περί παραπομπής της 30ής Μαρτίου 2004, το Högsta domstolen (ανώτατο δικαστήριο) (Σουηδία) υπέβαλε στο Δικαστήριο τέσσερα προδικαστικά ερωτήματα που αφορούν την ερμηνεία των άρθρων 28 ΕΚ, 30 ΕΚ και 31 ΕΚ.
2. Κατ' ουσίαν, το αιτούν δικαστήριο ερωτά αν διατάξεις όπως αυτές του νόμου περί οινοπνεύματος [alkohollag (1738:1994)] της 16ης Δεκεμβρίου 1994 (στο εξής: νόμος περί οινοπνεύματος), οι οποίες απαγορεύουν, υπό τους όρους που εκτίθενται στη διάταξη περί παραπομπής, την εισαγωγή από ιδιώτες οινοπνευματωδών ποτών των οποίων η λιανική πώληση υπόκειται στη Σουηδία σε μονοπωλιακό καθεστώς, πρέπει να εξεταστούν υπό το πρίσμα του άρθρου 31 ΕΚ, το οποίο αφορά τη διαρρύθμιση των κρατικών μονοπωλίων εμπορικού χαρακτήρα ή υπό το πρίσμα του άρθρου 28 ΕΚ, το οποίο απαγορεύει κάθε ποσοτικό περιορισμό ή μέτρο ισοδυνάμου αποτελέσματος (πρώτο ερώτημα) και, ανάλογα με την απάντηση
3. Η αίτηση εκδόσεως προδικαστικής αποφάσεως υποβλήθηκε στο πλαίσιο διαφοράς μεταξύ ένδεκα Σουηδών υπηκόων, ένας εκ των οποίων είναι ο Κ. Rosengren, και του Riksåklagaren (βασιλικού κατηγορούρου) η οποία αφορά την κατάσχεση χαρτοκιβωτίων με φιάλες οίνου που εισήχθησαν δι' αλληλογραφίας και είχαν παραγγελθεί εν μέρει, μεν, μέσω της ιστοσελίδας ενός Δανού διανομέα στο Διαδίκτυο εν μέρει, δε, απευθείας από Ισπανό παραγωγό, κατά παράβαση του νόμου περί οινοπνεύματος.
4. Η υπόθεση ανατέθηκε αρχικά στο τρίτο τμήμα του Δικαστηρίου, ενώπιον του οποίου διεξήχθη επ' ακροατηρίου συζήτηση στις 30 Νοεμβρίου 2005.
5. Κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση της 30ής Μαρτίου 2006, ανέπτυξε τις προτάσεις του ο γενικός εισαγγελέας Tizzano, στον οποίο είχε ανατεθεί προηγουμένως η υπόθεση.

1 — Γλώσσα του πρωτοτύπου: η γαλλική.

6. Με τις προτάσεις αυτές ο γενικός εισαγγελέας πρότεινε, απαντώντας στο πρώτο ερώτημα που έθεσε το αιτούν δικαστήριο, κυρίως, ότι οι διατάξεις του κεφαλαίου 4 του νόμου περί οινοπνεύματος, οι οποίες αφορούν την απαγόρευση της εισαγωγής οινοπνευματωδών από ιδιώτες πρέπει να εξεταστούν υπό το πρίσμα του άρθρου 31 ΕΚ². Αιτιολογώντας την πρόταση αυτή και παραπέμποντας στην απόφαση Franzén, η οποία αφορούσε το σουηδικό μονοπώλιο λιανικής πωλήσεως οινοπνεύματος³, ο γενικός εισαγγελέας Tizzano υποστήριξε ότι οι διατάξεις του κεφαλαίου 4 του νόμου περί οινοπνεύματος δεν μπορούν να αποσπαστούν από το πλαίσιο λειτουργίας του μονοπωλίου λιανικής πωλήσεως οινοπνεύματος (Systembolaget Aktiebolag, στο εξής: Systembolaget), στο μέτρο που είναι συνυφασμένες με την επιτέλεση της ειδικής λειτουργίας την οποία έχει αναθέσει ο νόμος περί οινοπνεύματος στο εν λόγω μονοπώλιο και η οποία δεν έγκειται απλώς στην πώληση οινοπνευματωδών ποτών στη σουηδική αγορά, αλλά και στη δημιουργία ενός ενιαίου και εποπτευόμενου διαύλου προσβάσεως για την αγορά των ποτών αυτών⁴.

7. Όσον αφορά το κατά πόσον η απαγόρευση της εισαγωγής οινοπνευματωδών από ιδιώτες την οποία προβλέπει το κεφάλαιο 4 του νόμου περί οινοπνεύματος είναι συμβατή με το άρθρο 31 ΕΚ —προβληματική η οποία αποτέλεσε το αντικείμενο του δεύτερου ερωτήματος που έθεσε το αιτούν δικαστήριο—, ο γενικός εισαγγελέας Tizzano υποστήριξε ότι η απαγόρευση αντιβαίνει στο εν λόγω άρθρο.

8. Συναφώς, εξετάζοντας το σύνολο του συστήματος το οποίο έχει θεσπίσει ο νόμος περί οινοπνεύματος, ο γενικός εισαγγελέας Tizzano υπογράμμισε ότι οι διατάξεις του κεφαλαίου 5, άρθρο 5, του νόμου, όπως ίσχυαν κατά τον χρόνο των πραγματικών περιστατικών της κύριας δίκης, επέτρεπαν στη Systembolaget να απορρίψει για «σοβαρούς λόγους» τις ειδικές παραγγελίες και τις αιτήσεις πελατών για την εισαγωγή οινοπνευματωδών που δεν περιλαμβάνονταν στο συσκευασμένο σύνολο που διέθετε το μονοπώλιο λιανικής πωλήσεως. Συνεπώς, δεν απέκλειαν το ενδεχόμενο η διακριτική ευχέρεια την οποία διέθετε η Systembolaget να χρησιμοποιηθεί κατά τρόπο που να δημιουργεί διακρίσεις εις βάρος των οινοπνευματωδών ποτών τα οποία προέρχονται από άλλα κράτη μέλη.

9. Υπ' αυτές τις συνθήκες, εφόσον η ευχέρεια αυτή ασκηθεί κατά τρόπο που να δημιουργεί διακρίσεις και δεδομένου ότι η Σουηδική Κυβέρνηση δεν επικαλέστηκε κάποια αντικειμενική απαίτηση που να μπορεί να δικαιολογήσει τη ζημία την οποία, όπως προαναφέρθηκε, ενδέχεται να υποστούν τα προερχόμενα από άλλα κράτη μέλη εμπορεύματα λόγω της συνδυασμένης εφαρμογής των διατάξεων των κεφαλαίων 4 και 5, άρθρο 5, του νόμου περί οινοπνεύματος, ο γενικός εισαγγελέας Tizzano πρότεινε να κριθεί ότι η απαγόρευση της εισαγωγής στη Σουηδία οινοπνευματωδών ποτών από ιδιώτες δεν είναι συμβατή με το άρθρο 31 ΕΚ⁵.

10. Λαμβανομένης υπόψη της σημασίας του ζητήματος αν τα χαρακτηριστικά των διατάξεων του κεφαλαίου 4 του νόμου περί οινοπνεύματος επιτρέπουν να θεωρηθεί ότι οι διατάξεις αυτές μπορούν να αποσπαστούν

2 — Προτάσεις του γενικού εισαγγελέα Tizzano για την υπό κρίση υπόθεση (σημείο 43).

3 — Απόφαση της 23ης Οκτωβρίου 1997, C-189/95, Franzén (Συλλογή 1997, σ. I-5909).

4 — Σημεία 41 έως 43 των προπαρατεθεισών προτάσεων.

5 — Όπ.π., σημεία 58 έως 61.

από τις διατάξεις του ίδιου νόμου οι οποίες ορίζουν τους κανόνες λειτουργίας του μονοπωλίου λιανικής πωλήσεως οινοπνεύματος και αν πρέπει να εξεταστούν υπό το πρίσμα του άρθρου 28 ΕΚ ή του άρθρου 31 ΕΚ, το τρίτο τμήμα του Δικαστηρίου αποφάσισε, στις 27 Απριλίου 2006, σύμφωνα με το άρθρο 44, παράγραφοι 3 και 4, του Κανονισμού Διαδικασίας του Δικαστηρίου, να παραπέμψει την υπόθεση στο Δικαστήριο, το οποίο την παρέπεμψε στη συνέχεια στο τμήμα μείζονος συνθέσεως.

11. Στις 14 Ιουνίου 2006, το τμήμα μείζονος συνθέσεως διέταξε την επανάληψη της προφορικής διαδικασίας και όρισε επ' ακροατηρίου συζήτηση για τις 19 Σεπτεμβρίου 2006.

12. Κάλεσε επίσης τους διαδίκους της κύριας δίκης και τα ενδιαφερόμενα μέρη τα οποία είχαν υποβάλει, σύμφωνα με το άρθρο 23 του Οργανισμού του Δικαστηρίου, γραπτές παρατηρήσεις πριν την επ' ακροατηρίου συζήτηση της 30ης Νοεμβρίου 2005 ή προφορικές παρατηρήσεις κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση, να επικεντρώσουν τις αγορεύσεις τους στο κατά πόσον τα χαρακτηριστικά διατάξεων ανάλογων με αυτές του κεφαλαίου 4 του νόμου περί οινοπνεύματος, οι οποίες απαγορεύουν την εισαγωγή στη Σουηδία οινοπνεύματος από ιδιώτες, επιτρέπουν να θεωρηθεί ότι οι διατάξεις αυτές μπορούν να αποσπαστούν από τις διατάξεις του ίδιου νόμου οι οποίες ορίζουν τους κανόνες λειτουργίας του μονοπωλίου λιανικής πωλήσεως οινοπνεύματος.

13. Η επικέντρωση των αγορεύσεων την οποία ζήτησε το Δικαστήριο στην κρινόμενη υπόθεση απηχεί πιστά το κριτήριο το οποίο είχε προκρίνει στην προπαρατεθείσα απόφαση Franzén.

14. Πράγματι, με τις σκέψεις 35 και 36 της αποφάσεως εκείνης, το Δικαστήριο έκρινε ότι «πρέπει να εξεταστούν οι κανόνες που αφορούν την ύπαρξη και τη λειτουργία του μονοπωλίου υπό το φως των διατάξεων του άρθρου [31 ΕΚ], εφαρμοστέων ειδικά κατά την άσκηση, από κρατικό μονοπώλιο εμπορικού χαρακτήρα, των δικαιωμάτων του αποκλειστικότητας»⁶, ενώ «η επίπτωση επί του ενδοκοινοτικού εμπορίου των λοιπών διατάξεων της εθνικής νομοθεσίας, οι οποίες μπορούν να αποσπαστούν από το πλαίσιο λειτουργίας του μονοπωλίου αν και έχουν επίπτωση επ' αυτού, πρέπει να εξεταστεί υπό το φως του άρθρου [28 ΕΚ]»⁷.

15. Σύμφωνα με τη διάταξη της 14ης Ιουνίου 2006, οι προσφεύγοντες της κύριας δίκης, το Βασίλειο της Σουηδίας, η Δημοκρατία της Φινλανδίας, το Βασίλειο της Νορβηγίας, η Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων και η Εποπτεύουσα Αρχή της ΕΖΕΣ ανέπτυξαν προφορικούς τους κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση της 19ης Σεπτεμβρίου 2006.

16. Κατ' ουσίαν, οι τρεις κυβερνήσεις που μετείχαν στην προφορική διαδικασία υποστηρίζουν ότι οι επίδικοι κανόνες δεν μπορούν να αποσπαστούν από την ύπαρξη και τη λειτουργία του μονοπωλίου λιανικής πωλήσεως οινοπνεύματος και συνεπώς, σύμφωνα με το κριτήριο που τέθηκε με την απόφαση Franzén, πρέπει να αναλυθούν υπό το πρίσμα του άρθρου 31 ΕΚ.

6 — Σκέψη 35.

7 — Σκέψη 36.

17. Συμφωνούν έτσι με τη θέση που εξέφρασε ο γενικός εισαγγελέας Tizzano με τις προαναφερθείσες προτάσεις του απαντώντας στο πρώτο ερώτημα που έθεσε το αιτούν δικαστήριο.

18. Στηριζόμενοι και αυτοί στην απόφαση Franzen, οι προσφεύγοντες της κύριας δίκης, η Επιτροπή και η Εποπτεύουσα Αρχή της ΕΖΕΣ καταλήγουν σε επιχειρηματολογία διαμετρικά αντίθετη από εκείνη που υποστήριξαν οι παρεμβαίνουσες κυβερνήσεις.

19. Εκτιμούν ότι, μολονότι οι εν λόγω κανόνες έχουν επίπτωση στο μονοπώλιο λιανικής πωλήσεως οινοπνεύματος, εντούτοις μπορούν να αποσπαστούν από την ύπαρξη και τη λειτουργία του και συνεπώς πρέπει να εξεταστούν υπό το πρίσμα των άρθρων 28 ΕΚ και 30 ΕΚ. Ουσιαστικά, η θέση τους βασίζεται στο επιχείρημα ότι μόνον οι κανόνες που εφαρμόζονται, από κρατικό μονοπώλιο εμπορικού χαρακτήρα, ειδικά κατά την άσκηση των δικαιωμάτων του αποκλειστικότητας δεν μπορούν να αποσπαστούν από το μονοπώλιο αυτό. Στην προκειμένη περίπτωση, οι διάδικοι αυτοί εκτιμούν ότι δεν συμβαίνει κάτι τέτοιο. Η Εποπτεύουσα Αρχή της ΕΖΕΣ προσθέτει, αφενός, ότι το άρθρο 31 ΕΚ πρέπει να ερμηνεύεται συσταλτικώς και, αφετέρου, ότι η ειδική λειτουργία μονοπωλίου συμπίπτει με την έκταση των δικαιωμάτων του αποκλειστικότητας.

20. Στο πλαίσιο των παρουσών προτάσεών μου επιθυμώ να εστιάσω κυρίως την προσοχή μου σε ορισμένα σημεία τα οποία ανέπτυξαν οι διάδικοι που μετείχαν στην επ' ακροατηρίου συζήτηση της 19ης Σεπτεμβρίου 2006 σε απάντηση του πρώτου ερωτήματος του αιτούντος δικαστηρίου.

21. Όπως θα διευκρινιστεί κατωτέρω, κατά την εξέταση του εν λόγω ερωτήματος, η εκτίμησή μου συμπίπτει με την εκτίμηση που εξέφρασε κυρίως ο γενικός εισαγγελέας Tizzano με τις προτάσεις του για την υπό κρίση υπόθεση.

22. Εντούτοις, κρίνω επίσης απαραίτητο να διατυπώσω ορισμένες παρατηρήσεις σχετικά με την απάντηση του δεύτερου ερωτήματος που έθεσε το αιτούν δικαστήριο, στο μέτρο που η προσέγγιση την οποία ακολουθώ αποκλίνει, από ορισμένες απόψεις, από τη σχετική ανάλυση του γενικού εισαγγελέα Tizzano, όπως περιλαμβάνεται στις προτάσεις του για την υπό κρίση υπόθεση.

23. Λαμβανομένης υπόψη της απαντήσεως που πρόκειται να δώσω στα δύο πρώτα ερωτήματα του αιτούντος δικαστηρίου, φρονώ ότι δεν είναι απαραίτητο να εξετάσω το τρίτο και το τέταρτο ερώτημα, τα οποία αφορούν την ερμηνεία των άρθρων 28 και 30 ΕΚ και τα οποία υποβλήθηκαν επικουρικώς και μόνον από το εθνικό δικαστήριο.

II — Νομική ανάλυση

A — Επί του πρώτου προδικαστικού ερωτήματος

24. Με το πρώτο ερώτημά του το αιτούν δικαστήριο ζητεί να πληροφορηθεί αν «[μ]πορεί να θεωρηθεί ότι η προαναφερθείσα [στην απόφαση περί παραπομπής] απαγόρευση ιδιωτικής εισαγωγής συνιστά τμήμα του τρόπου λειτουργίας του μονοπωλίου λιανικού εμπορίου και για τον λόγο αυτό δεν απαγορεύεται από το άρθρο 28 ΕΚ, αλλά πρέπει να εξεταστεί μόνον από την άποψη του άρθρου 31 ΕΚ».

1. Επί της ερμηνείας του άρθρου 31 ΕΚ

25. Με τις γραπτές παρατηρήσεις της, η Εποπτεύουσα Αρχή της ΕΖΕΣ επισημαίνει ότι το άρθρο 31 ΕΚ, ως *lex specialis* που εισάγει παρέκκλιση από τις διατάξεις του άρθρου 28 ΕΚ, πρέπει να ερμηνευθεί συσταλτικώς. Βασίζομενη στη σκέψη 35 της προπαρατεθείσας αποφάσεως Franzén, η Εποπτεύουσα Αρχή επισημαίνει, το επιχειρημά της δε αυτό υποστηρίζεται από την Επιτροπή και τους προσφεύγοντες της κύριας δίκης, ότι το άρθρο 31 ΕΚ έχει εφαρμογή αποκλειστικά στις εθνικές διατάξεις οι οποίες αφορούν ειδικά την άσκηση, από μονοπώλιο εμπορικού χαρακτήρα, των δικαιωμάτων του αποκλειστικότητας. Πράγματι, κατά την άποψη της Εποπτεύουσας Αρχής της ΕΖΕΣ, η ειδική λειτουργία ενός μονοπωλίου συμπίπτει με την έκταση των αποκλειστικών δικαιωμάτων του.

26. Φρονώ ότι η θέση αυτή βασίζεται στο ότι ελήφθη υπόψη επιλεκτικώς η νομολογία του Δικαστηρίου.

27. Κατ' αρχάς, ακόμα και αν το άρθρο 31 ΕΚ θεωρηθεί *lex specialis*⁸ που αφορά τη ρύθμιση των κρατικών μονοπωλίων εμπορικού χαρακτήρα, το γεγονός αυτό δεν σημαίνει αναγκαστικά ότι η εν λόγω διάταξη πρέπει να ερμηνευθεί συσταλτικώς.

28. Πράγματι, το Δικαστήριο έχει επανειλημμένα υπενθυμίσει ότι το άρθρο 31 ΕΚ αποβλέπει στην εξασφάλιση της τηρήσεως του θεμελιώδους κανόνα της ελεύθερης κυκλοφορίας των εμπορευμάτων σε ολόκληρη την κοινή αγορά, στην περίπτωση που, σε κάποιο από τα κράτη μέλη, ένα συγκεκριμένο προϊόν υπόκειται σε κρατικό μονοπώλιο εμπορικού χαρακτήρα⁹. Έχει όμως επίσης διευκρινίσει ότι το άρθρο 31 ΕΚ έχει ως σκοπό τον συγκεκριισμό της δυνατότητας των κρατών μελών να διατηρούν ορισμένα μονοπώλια εμπορικού χαρακτήρα, ως όργανα επιτεύξεως στόχων δημοσίου συμφέροντος, με τις απαιτήσεις της εγκαθιδρύσεως και της λειτουργίας της κοινής αγοράς¹⁰. Δεν πρόκειται συνεπώς για διάταξη που εισάγει παρέκκλιση από την ελεύθερη κυκλοφορία των εμπορευμάτων, αλλά αντι-

8 — Βλ., υπό την έννοια αυτή, αποφάσεις της 17ης Φεβρουαρίου 1976, 91/75, Miritz (Συλλογή τόμος 1976, σ. 113, σκέψη 5), και της 20ής Φεβρουαρίου 1979, 120/78, Rewe-Zentral, αποκαλούμενη «Cassis de Dijon» (Συλλογή τόμος 1979/I, σ. 321, σκέψη 7).

9 — Βλ., μεταξύ άλλων, αποφάσεις της 14ης Δεκεμβρίου 1995, C-387/93, Banchero (Συλλογή 1995, σ. I-4663, σκέψη 27) και Franzén, προπαρατεθείσα, σκέψη 37.

10 — Αποφάσεις Franzén, προπαρατεθείσα, σκέψη 39, και της 31ης Μαΐου 2005, C-438/02, Hanner (Συλλογή 2005, σ. I-4551, σκέψη 35).

θέτως, για παράδειγμα, προς το άρθρο 30 ΕΚ, για το οποίο εφαρμόζεται παγίως η αρχή της συσταλτικής ερμηνείας.

29. Συνεπώς, μολονότι ασφαλώς μπορεί να γίνει δεκτό ότι το πεδίο εφαρμογής του άρθρου 31 ΕΚ είναι περιορισμένο, ακριβώς λόγω του αντικειμένου του, δεν θεωρώ ότι οι διατάξεις του εν λόγω άρθρου πρέπει να ερμηνευθούν συσταλτικώς.

30. Επιπλέον, εκτιμώ ότι δεν μπορεί να γίνει δεκτό το επιχείρημα που προβάλλουν οι προσφεύγοντες της κύριας δίκης, η Εποπτεύουσα Αρχή της ΕΖΕΣ και η Επιτροπή βασιζόμενοι στη σκέψη 35 της προπαρατεθείσας απόφασης Franzén, ότι στο άρθρο 31 ΕΚ υπάγονται μόνον οι κανόνες που αφορούν την ύπαρξη και τη λειτουργία του μονοπωλίου και είναι εφαρμοστέοι ειδικά στην άσκηση από το μονοπώλιο των δικαιωμάτων του αποκλειστικότητας.

31. Όπως εξέθεσε ο γενικός εισαγγελέας Tizzano στο σημείο 38 των προτάσεών του για την υπό κρίση υπόθεση, από τη νομολογία του Δικαστηρίου προκύπτει ότι το Δικαστήριο θεωρεί κρίσιμες τις δραστηριότητες που είναι «συνυφασμένες με την επιτέλεση της ειδικής λειτουργίας» η οποία έχει ανατεθεί στο μονοπώλιο¹¹. Κανένας

από τους διαδίκους που μετείχαν στην ενώπιον του Δικαστηρίου διαδικασία δεν αμφισβήτησε τη νομολογία αυτή.

32. Θα πρέπει, εντούτοις, να παρατηρηθεί ότι η νομολογία του Δικαστηρίου, συμπεριλαμβανομένης της νομολογίας στην οποία παραπέμπουν οι σκέψεις 35 και 36 της αποφάσεως Franzén, δεν είναι απολύτως σαφής όσον αφορά το ακριβές περιεχόμενο της έννοιας της «ειδικής λειτουργίας» ενός μονοπωλίου. Αυτός νομίζω είναι ο λόγος για τον οποίον η Εποπτεύουσα Αρχή της ΕΖΕΣ προτείνει επίσης να γίνει δεκτό ότι η ειδική λειτουργία ενός μονοπωλίου συγχέεται με την έκταση των αποκλειστικών του δικαιωμάτων.

33. Εξετάζοντας ορισμένες αποφάσεις του Δικαστηρίου, θα μπορούσε να θεωρηθεί κανείς αυτή την ερμηνεία εκ πρώτης όψεως πειστική. Έτσι, με τη σκέψη 7 της αποφάσεως Cassis de Dijon¹², στην οποία παραπέμπει η σκέψη 35 της προπαρατεθείσας αποφάσεως Franzén, το Δικαστήριο επισήμανε ότι το άρθρο 31 ΕΚ «δεν εφαρμόζεται [...] στις εθνικές διατάξεις που δεν αφορούν την επιτέλεση από κρατικό μονοπώλιο της ειδικής λειτουργίας του, δηλαδή την άσκηση του δικαιώματος αποκλειστικότητας που διαθέτει».

34. Εντούτοις, το Δικαστήριο έχει επίσης κρίνει ότι η εφαρμογή του άρθρου 31 ΕΚ

11 — Βλ., συναφώς, αποφάσεις της 13ης Μαρτίου 1979, 86/78, Reueux (Συλλογή τόμος 1979/Ι, σ. 481, σκέψη 35), στην οποία παραπέμπει η σκέψη 36 της αποφάσεως Franzén, και της 29ης Απριλίου 1982, 17/81, Pabst & Richarz (Συλλογή 1982, σ. 1331, σκέψη 23): «οι κανόνες τους οποίους τάσσει το άρθρο [31 ΕΚ] αφορούν μόνο τις δραστηριότητες εκείνες που συνδέονται από τη φύση τους με την επιτέλεση της ειδικής λειτουργίας του σχετικού μονοπωλίου. Επομένως, δεν εφαρμόζονται στις διατάξεις του εθνικού δικαίου που δεν αφορούν την επιτέλεση της ειδικής λειτουργίας αυτής».

12 — Προπαρατεθείσα απόφαση «Cassis de Dijon».

«δεν περιορίζεται στις εισαγωγές και τις εξαγωγές που αποτελούν το άμεσο αντικείμενο του μονοπωλίου, αλλά επεκτείνεται σε κάθε πράξη που συνδέεται με την ύπαρξή του και έχει επίπτωση στις συναλλαγές μεταξύ των κρατών μελών για τα συγκεκριμένα προϊόντα [...]»¹³.

35. Εξάλλου, το Δικαστήριο έχει εξετάσει υπό το πρίσμα του άρθρου 31 ΕΚ ένα μονοπώλιο εμπορικού χαρακτήρα του οποίου η ειδική λειτουργία αφορούσε την υποχρέωση των εθνικών παραγωγών ορισμένων οινοπνευματωδών να διατηρούν την παραγωγή των ποτών αυτών στα όρια των ετήσιων ποσοστίων που καθόριζαν οι δημόσιες αρχές και να παραδίδουν την παραγωγή τους αποκλειστικά στο μονοπώλιο, καθώς και την υποχρέωση του μονοπωλίου να αγοράζει τα εν λόγω προϊόντα σε τιμές οι οποίες καθορίζονταν από τις αρχές¹⁴. Το Δικαστήριο έκρινε υπό το πρίσμα του άρθρου 31 ΕΚ εθνικούς κανόνες που υπερέβαιναν *stricto sensu* την άσκηση του αποκλειστικού δικαιώματος αγοράς οινοπνεύματος το οποίο διέθετε το εν λόγω μονοπώλιο. Όπως υπογράμμισε ο γενικός εισαγγελέας Tizzano με τα σημεία 41 και 42 των προτάσεών του, ανάλογη στάση τήρησε το Δικαστήριο με την προπαρατεθείσα απόφαση Franzén.

36. Φρονώ ότι είναι ορθή η συλλογιστική η οποία αποκλείει την εξομοίωση της ειδικής λειτουργίας ενός μονοπωλίου με την έκταση των αποκλειστικών του δικαιωμάτων. Αφενός, απόκειται στα κράτη μέλη να ορίσουν την ειδική λειτουργία η οποία ανατίθεται στο μονοπώλιο, με την επιφύλαξη του

ελέγχου εκ μέρους του Δικαστηρίου: πράγματι, τα αποκλειστικά δικαιώματα του μονοπωλίου είναι απλώς το μέσο για την επίτευξη της λειτουργίας που του έχει ανατεθεί. Αφετέρου, αν η ειδική λειτουργία ενός μονοπωλίου περιοριζόταν τελικά στην έκταση των αποκλειστικών δικαιωμάτων του, η συλλογιστική αυτή θα κατέληγε σε μια μη κατανοητή ταυτολογία σύμφωνα με την οποία η ειδική λειτουργία του μονοπωλίου θα εξομοιωνόταν με το ίδιο το μονοπώλιο! Στην περίπτωση αυτή, θα ήταν αδύνατο να γίνει κατανοητό γιατί, επί περισσότερα από τριάντα έτη, η νομολογία του Δικαστηρίου εμμένει στην έννοια της «ειδικής λειτουργίας» και όχι απλώς στην έννοια του «αποκλειστικού(-ών) δικαιώματος(-ωμάτων)».

37. Κατά συνέπεια, φρονώ ότι μεταξύ των κανόνων που διέπονται από το άρθρο 31 ΕΚ περιλαμβάνονται όλες οι διατάξεις που συνδέονται με την ύπαρξη και τη λειτουργία του μονοπωλίου λιανικής πώλησεως οινοπνεύματος, λόγω του εγγενούς δεσμού που τις συνδέει με την επιτέλεση της ειδικής λειτουργίας η οποία έχει ανατεθεί στο εν λόγω μονοπώλιο, συμπεριλαμβανομένων των διατάξεων που δεν αντιστοιχούν *stricto sensu* στην έκταση του δικαιώματος αποκλειστικότητας που διαθέτει το εν λόγω μονοπώλιο.

38. Συνεπώς, θα πρέπει να εξεταστεί αν η απαγόρευση εισαγωγής οινοπνευματωδών ποτών από ιδιώτες πληροί το κριτήριο του προηγούμενου σημείου των παρουσών, δηλαδή αν, μολονότι δεν αντιστοιχεί *stricto sensu* στην έκταση του αποκλειστικού δικαιώματος που διαθέτει η Systembolaget, είναι συνυφασμένη με την επιτέλεση της

13 — Αποφάσεις της 16ης Δεκεμβρίου 1970, 13/70, Cinzano (Συλλογή τόμος 1969-1971, σ. 573, σκέψη 5), και Miritz, προπαρατεθείσα, σκέψη 8.

14 — Απόφαση Reugeux, προπαρατεθείσα στην υποσημείωση 12, σκέψη 29.

ειδικής λειτουργίας του μονοπωλίου λιανικής πώλησως οινοπνεύματος. Αν ισχύει αυτό, η απαγόρευση θα συνδέεται με την ύπαρξη και τη λειτουργία του εν λόγω μονοπωλίου και συνεπώς θα εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής του άρθρου 31 ΕΚ.

2. Επί της δυνατότητας εφαρμογής του άρθρου 31 ΕΚ στη διαφορά της κύριας δίκης

39. Το κεφάλαιο 4 του νόμου περί οινοπνεύματος ρυθμίζει την εισαγωγή οινοπνευματωδών ποτών από ιδιώτες, Διευκρινίζει σε ποιες περιπτώσεις επιτρέπεται η εισαγωγή αυτή, και συγκεκριμένα όταν πραγματοποιείται επ' ευκαιρία ταξιδιού και για προσωπική κατανάλωση από κάτοικο της Σουηδίας που έχει συμπληρώσει το εικοστό έτος ηλικίας. Εκτός από τις περιοριστικά απαριθμούμενες περιπτώσεις, η εισαγωγή οινοπνευματωδών ποτών από ιδιώτες απαγορεύεται. Η απαγόρευση αυτή αφορά και τις παραγγελίες εξ αποστάσεως από σουηδό καταναλωτή ο οποίος δεν μεταβαίνει σε άλλο κράτος μέλος. Εντούτοις, όσον αφορά τα οινοπνευματώδη που δεν περιέχονται στο συσκευασμένο σύνολο το οποίο διαθέτει η Systembolaget, η τελευταία υποχρεούται, δυνάμει του κεφαλαίου 5, άρθρο 5, του νόμου περί οινοπνεύματος, να τα παραγγείλει εφόσον υποβληθεί σχετική αίτηση από ιδιώτη, εκτός αν υπάρχουν σοβαροί λόγοι για το αντίθετο.

40. Οι διάδικοι που μετείχαν στην επ' ακροατηρίου συζήτηση της 19ης Σεπτεμβρίου 2006 αναφέρθηκαν στο πεδίο εφαρμογής των εν λόγω κανόνων.

41. Η Επιτροπή θεωρεί ότι οι διατάξεις του κεφαλαίου 4 του νόμου περί οινοπνεύματος, τις οποίες χαρακτηρίζει «απαγόρευση εισαγωγής από ιδιώτες», αφορούν ένα στάδιο που προηγείται της λιανικής πώλησως οινοπνεύματος (η οποία υπόκειται σε καθεστώς αποκλειστικότητας) και συνεπώς δεν υπάγονται στο πεδίο εφαρμογής του άρθρου 31 ΕΚ.

42. Η Εποπτεύουσα Αρχή της ΕΖΕΣ ισχυρίζεται ότι η επίμαχη ρύθμιση δεν έχει ως στόχο την απαγόρευση της εισαγωγής οινοπνεύματος από ιδιώτες, αλλά τη ρύθμιση της μεταφοράς των οινοπνευματωδών ποτών που εισάγονται από ιδιώτη, ο οποίος μπορεί να τα μεταφέρει μόνον εφόσον τα συνοδεύει ο ίδιος. Συνεπώς, εφόσον οι κανόνες αυτοί μπορούν να αποσπαστούν από την ύπαρξη και τη λειτουργία του μονοπωλίου λιανικής πώλησως οινοπνεύματος, δεν εμπίπτουν, κατά την άποψη της Εποπτεύουσας Αρχής της ΕΖΕΣ, στο πεδίο εφαρμογής του άρθρου 31 ΕΚ. Ανάλογη ουσιαστικά άποψη φαίνεται να υποστηρίζουν οι προσφεύγοντες της κύριας δίκης. Εξάλλου, η Εποπτεύουσα Αρχή της ΕΖΕΣ θεμελιώνει την επιχειρηματολογία της στην απόφαση HOB-νίν του Δικαστηρίου ΕΖΕΣ¹⁵.

43. Αντίθετως, η Σουηδική Κυβέρνηση, υποστηριζόμενη από τις άλλες δύο παρεμβαίνουσες κυβερνήσεις, υποστηρίζει ότι η απαγόρευση της εισαγωγής οινοπνευματωδών ποτών από ιδιώτες αποτελεί μία απλώς πτυχή των εθνικών διατάξεων οι οποίες

15 — Απόφαση του Δικαστηρίου ΕΖΕΣ της 17ης Ιανουαρίου 2006, HOB-νίν, E-4/05, που δεν έχει δημοσιευθεί ακόμα στη συλλογή νομολογίας του Δικαστηρίου ΕΖΕΣ. Το κείμενο της αποφάσεως δημοσιεύεται στον δικτυακό τόπο <http://efta-court.lu/>.

διέπουν την εξ αποστάσεως αγορά οينوπνεύματος και οι οποίες εντάσσονται στο πλαίσιο του μονοπωλιακού συστήματος λιανικής πώλησεως οينوπνεύματος.

44. Κατ' αρχάς, είναι νομίζω απολύτως σαφές ότι οι εν λόγω κανόνες δεν αποτελούν ρύθμιση της μεταφοράς οينوπνευματωδών ποτών.

45. Υπενθυμίζεται ότι οι διάδικοι που μετείχαν στην επ' ακροατηρίου συζήτηση δεν βάλλουν κατά του επιτρεπτού της υπάρξεως του σουηδικού μονοπωλίου λιανικής πώλησεως οينوπνεύματος. Το επιτρεπτό της υπάρξεως του μονοπωλίου έχει επιβεβαιωθεί με την προπαρατεθείσα απόφαση Franzén. Όπως εξέθεσε η Σουηδική Κυβέρνηση, στη Σουηδία η πώληση οينوπνευματωδών ποτών τα οποία δεν καταναλώνονται επιτόπου διέρχεται από το δίκτυο διανομής της Systembolaget, η οποία είναι συνεπώς ο μοναδικός ενδιάμεσος στη Σουηδία που προμηθεύει οينوπνευματώδη ποτά στους ιδιώτες¹⁶. Αυτό σημαίνει επίσης ότι ο ιδιώτης που επιθυμεί να παραγγείλει οينوπνευματώδη ποτά στη Σουηδία πρέπει αναγκαστικά να υποβάλει σχετική αίτηση στη Systembolaget. Αν τα οينوπνευματώδη διατίθενται στο συσκευασμένο σύνολο του μονοπωλίου, ο ιδιώτης θα μπορούσε να τα προμηθευτεί απευθείας από ένα σημείο πώλησεως της Systembolaget ή, ενδεχομέ-

ως, να τα παραγγείλει εξ αποστάσεως¹⁷. Αν τα οينوπνευματώδη δεν διατίθενται στο συσκευασμένο σύνολο του μονοπωλίου, εφαρμόζεται ο κανόνας του κεφαλαίου 5, άρθρο 5, του νόμου περί οينوπνεύματος, ο οποίος, όπως έχει κριθεί με την προπαρατεθείσα απόφαση Franzén, είναι σύμφυτος με το πλαίσιο λειτουργίας του μονοπωλίου λιανικής πώλησεως οينوπνεύματος¹⁸.

46. Σε αυτό το πλαίσιο πρέπει να εξεταστεί η απαγόρευση της εισαγωγής οينوπνευματωδών ποτών από ιδιώτες την οποία αφορά το πρώτο ερώτημα του αιτούντος δικαστηρίου. Στόχος της δεν είναι να ρυθμίσει ένα στάδιο που προηγείται του λιανικού εμπορίου, όπως ισχυρίζεται η Επιτροπή, αλλά να εξασφαλίσει ότι οι ιδιώτες δεν καταστρατηγούν το σύστημα διοχετεύσεως των πωλήσεων οينوπνευματωδών ποτών το οποίο έχει επιλέξει το Βασίλειο της Σουηδίας και το οποίο, όπως έχει αναγνωρισθεί με την απόφαση Franzén, είναι συμβατό με το άρθρο 31 ΕΚ, παραγγέλλοντας εξ αποστάσεως οينوπνευματώδη ποτά απευθείας από τους παραγωγούς των υπολοίπων κρατών μελών.

47. Υπ' αυτή την έννοια, όπως ορθώς επεσήμανε ο γενικός εισαγγελέας Tizzano στις προτάσεις του για την υπό κρίση υπόθεση, το έργο της εισαγωγής των αιτουμένων οينوπνευματωδών ποτών είναι συυφασμένο με την επιτέλεση της ειδικής

16 — Το γεγονός ότι, εκτός του δικτύου πωλήσεων που διαθέτει, η Systembolaget εκχωρεί εν τοις πράγμασι, σε ορισμένες αραιοκατοικημένες και απόκεντρες κοινότητες, τη διανομή οينوπνευματωδών ποτών σε ταχυδρομεία ή άλλα πρόσωπα δεν ασκεί καμία επιρροή εν προκειμένω. Σε όλες αυτές τις περιπτώσεις, μοναδικός προμηθευτής οينوπνευματωδών ποτών στους Σουηδούς καταναλωτές παραμένει η Systembolaget.

17 — Επισημαίνεται εξάλλου ότι, όπως διευκρίνισε η Σουηδική Κυβέρνηση, η Systembolaget δεν διαθέτει οينوπνευματώδη ποτά μέσω του Διαδικτύου.

18 — Προτάσεις του γενικού εισαγγελέα Tizzano για την υπό κρίση υπόθεση, σημείο 41.

λειτουργίας την οποία έχει αναθέσει στη Systembolaget ο νόμος περί οινοπνεύματος και η οποία έγκειται στη δημιουργία μιας ενιαίας και εποπτευόμενης διόδου προσβάσεως για την αγορά των ποτών αυτών¹⁹. Ο κανόνας περί παραγγελίας οινοπνευματωδών ποτών από τη Systembolaget (κεφάλαιο 5, άρθρο 5, του νόμου περί οινοπνεύματος) και ο κανόνας περί απαγορεύσεως των εισαγωγών από ιδιώτες (κεφάλαιο 4 του νόμου περί οινοπνεύματος) αλληλοσυμπληρώνονται και είναι άρρηκτα συνδεδεμένοι μεταξύ τους: στόχος και των δύο είναι να εντάξουν τη ζήτηση οινοπνευματωδών ποτών από τους Σουηδούς καταναλωτές στο αποκλειστικό σύστημα λιανικής πωλήσεως οινοπνεύματος το οποίο ελέγχει η Systembolaget²⁰.

48. Ασφαλώς, θα μπορούσε να αντιλέξει κανείς, όπως πράττει η Εποπτεύουσα Αρχή της ΕΖΕΣ, ότι η σουηδική νομοθεσία δεν απαγορεύει ρητώς στους ιδιώτες να προβαίνουν σε εξ αποστάσεως παραγγελίες απευθείας σε παραγωγό ή διανομέα της επιλογής τους, στη Σουηδία ή στο εξωτερικό, ιδίως μέσω του Διαδικτύου.

49. Φρονώ πάντως ότι μια τέτοια ρητή απαγόρευση θα ήταν περιττή. Πράγματι, εφόσον ο μοναδικός τρόπος διαθέσεως στο εμπόριο τον οποίο προβλέπει ο νόμος περί οινοπνεύματος είναι η πώληση των οινοπνευματωδών ποτών μέσω του μονοπωλίου λιανικής πωλήσεως, η οποία εντάσσεται στο πλαίσιο της ειδικής λειτουργίας που έχει ανατεθεί στο εν λόγω μονοπώλιο και εφαρμόζεται ανεξαρτήτως της προελεύσεως των προϊόντων, δεν υπάρχει καμία ανάγκη να

απαγορευθεί ρητώς η εξ αποστάσεως αγορά οινοπνευματωδών ποτών από τους ιδιώτες απευθείας από άλλους προμηθευτές.

50. Εξίσου στερούμενος επιρροής είναι και ο ισχυρισμός της Επιτροπής ότι η Systembolaget δεν εξασφαλίζει τη μεταφορά των οινοπνευματωδών τα οποία παραγγέλλουν και αγοράζουν οι ιδιώτες απευθείας από παραγωγό εγκατεστημένο σε άλλο κράτος μέλος.

51. Πράγματι, δεν θα μπορούσε να γίνει μεταφορά οινοπνευματωδών ποτών για λογαριασμό ιδιώτη ο οποίος δεν απευθύνθηκε σε αυτή κατά παράβαση της ειδικής λειτουργίας που της έχει αναθέσει ο νομοθέτης ακριβώς διότι η ειδική λειτουργία του μονοπωλίου λιανικής πωλήσεως οινοπνεύματος είναι να διοχετεύει τις πωλήσεις οινοπνευματωδών ποτών σε μία ενιαία και ελεγχόμενη διόδο, ενώ εξάλλου η Systembolaget ασφαλώς δεν είναι εταιρία μεταφοράς εμπορευμάτων.

52. Αλλά πρέπει, κατά τη γνώμη μου, να απορριφθεί και το γενικότερης φύσεως επιχείρημα, το οποίο αρύεται η Εποπτεύουσα Αρχή της ΕΖΕΣ από την προπαρατεθείσα απόφαση ΗΟΒ-νίν και το οποίο αφορά τη λειτουργία του ισλανδικού μονοπωλίου λιανικής πωλήσεως οινοπνεύματος (ÁTVR).

19 — Όπ.π., σημείο 42.

20 — Όπ.π., σημείο 45.

53. Σύμφωνα με την Εποπτεύουσα Αρχή της ΕΖΕΣ, από την προπαρατεθείσα απόφαση προκύπτει ότι μια εθνική διάταξη δεν μπορεί να αποσπαστεί από τη λειτουργία του μονοπωλίου μόνον εφόσον αφορά ευθέως το εν λόγω μονοπώλιο. Αντιθέτως, οι διατάξεις που αφορούν τη δραστηριότητα των επιχειρήσεων και των ιδιωτών, υπό ευρεία έννοια, μπορούν να αποσπαστούν από τη λειτουργία του μονοπωλίου και πρέπει να εξετάζονται υπό το πρίσμα του άρθρου 28 ΕΚ.

54. Θα ήθελα να υπενθυμίσω ότι στην υπόθεση HOB-νίν το Δικαστήριο ΕΖΕΣ απάντησε στο ερώτημα το οποίο είχε θέσει ισλανδικό δικαστήριο αν δύο εμπορικοί όροι σχετικά με τα πλαίσια στοιβασίας των προμηθευτών του —τους οποίους επέβαλλε το ισλανδικό μονοπώλιο λιανικής πώλησεως οινοπνεύματος με αποφάσεις του και με τις συμβάσεις τις οποίες συνήπτε με τους προμηθευτές²¹— έπρεπε να εξεταστούν υπό το πρίσμα του άρθρου 11 της Συμφωνίας για τον Ενιαίο Οικονομικό Χώρο (στο εξής: Συμφωνία ΕΟΧ), η διατύπωση του οποίου ταυτίζεται ουσιαστικά με τη διατύπωση του άρθρου 28 ΕΚ, ή υπό το πρίσμα του άρθρου 16 της Συμφωνία ΕΟΧ, η διατύπωση του οποίου ταυτίζεται ουσιαστικά με τη διατύπωση του άρθρου 31 ΕΚ.

55. Βασικό θέμα στη διάκριση που εκτίθεται στις σκέψεις 35 και 36 της προπαρατεθείσας

αποφάσεως Franzén, το Δικαστήριο ΕΖΕΣ αποφάνθηκε ότι, στη συγκεκριμένη περίπτωση, ο καθοριστικός παράγοντας προκειμένου να κριθεί αν οι εν λόγω εμπορικοί όροι ήταν συνυφασμένοι με τη λειτουργία του ισλανδικού μονοπωλίου ήταν το γεγονός ότι εφαρμόζονταν μόνο στο ÁTVR, αποκλεισμένων άλλων επιχειρήσεων οι οποίες διαχειρίζονταν αποθήκες για τις εμπορικές τους δραστηριότητες. Στο μέτρο που οι εν λόγω όροι ρυθμίζουν αποκλειστικά τις συμβατικές σχέσεις του ÁTVR, κρίθηκαν συνυφασμένοι με τη λειτουργία του εν λόγω μονοπωλίου και αξιολογήθηκαν υπό το πρίσμα του άρθρου 16 της Συμφωνίας ΕΟΧ²².

56. Είμαι πεπεισμένος ότι θα ήταν παρακινδυνευμένο να προσπαθήσει κανείς να εξαγάγει γενικές συνέπειες από τη διάκριση στην οποία προέβη το Δικαστήριο ΕΖΕΣ με την προπαρατεθείσα απόφαση HOB-νίν. Πράγματι, το Δικαστήριο ΕΖΕΣ έλαβε την πρόνοια να επισημάνει ότι η προπεριγραφείσα διαχωριστική γραμμή εφαρμόζεται «στη συγκεκριμένη περίπτωση». Με άλλα λόγια, μολονότι είναι αλήθεια ότι κανονιστικώς επιβαλλόμενοι όροι ή, a fortiori, εμπορικοί όροι τους οποίους επιβάλλει το ίδιο το μονοπώλιο, όπως στην υπόθεση την οποία έκρινε το Δικαστήριο ΕΖΕΣ, και οι οποίοι εφαρμόζονται αποκλειστικά στο μονοπώλιο, μπορούν να θεωρηθούν συνυφασμένοι με τη λειτουργία του, δεν έπεται αναγκαστικά ότι εθνικοί κανόνες οι οποίοι εφαρμόζονται σε άλλες επιχειρήσεις ή σε ιδιώτες μπορούν να αποσπαστούν από το πλαίσιο λειτουργίας του μονοπωλίου. Θα

21 — Πράγματι, όπως προκύπτει από τη σκέψη 4 της προπαρατεθείσας αποφάσεως HOB-νίν, το ÁTVR, αφενός, είχε εκδώσει ένα γενικό κανονισμό («rule») σχετικά με την αγορά και την πώληση οινοπνευματωδών ποτών, ο οποίος διευκρίνιζε τους όρους τους οποίους έπρεπε να πληρούν τα πλαίσια στοιβασίας (palettes), ενώ, αφετέρου, οι όροι αυτοί περιλαμβάνονταν και στις συμβάσεις τις οποίες συνήπτε με τους προμηθευτές των πλαισίων.

22 — Προπαρατεθείσα απόφαση HOB-νίν, σκέψεις 24 έως 26.

ήθελα, εξάλλου, να παρατηρήσω ότι, στις υποθέσεις οι οποίες παρατίθενται στο σημείο 35 των παρουσών, το Δικαστήριο εξέτασε εθνικούς κανόνες υπό το πρίσμα του άρθρου 31 ΕΚ, μολονότι οι κανόνες αυτοί δεν απευθύνονταν ευθέως στο επίδικο μονοπώλιο. Σε τελευταία ανάλυση, όπως έχω διευκρινίσει, τα πάντα εξαρτώνται, κατά την άποψή μου, από την ειδική λειτουργία την οποία αναθέτει η εθνική νομοθεσία στο μονοπώλιο.

57. Τέλος, κατά την άποψη των προσφευγόντων της κύριας δίκης, της Επιτροπής και της Εποπτεύουσας Αρχής της ΕΖΕΣ, το γεγονός ότι στη Φινλανδία το μονοπώλιο λιανικής πωλήσεως οινοπνεύματος ασκεί τις λειτουργίες του χωρίς απαγόρευση ανάλογη με την επίδικη αποδεικνύει ότι η απαγόρευση αυτή μπορεί να αποσπαστεί από τη λειτουργία του μονοπωλίου.

58. Ο γενικός εισαγγελέας Tizzano έχει απορρίψει αυτό το επιχείρημα, υπογραμμίζοντας ακριβώς ότι αυτό που χρειάζεται δεν είναι να εξεταστεί, με απόλυτους όρους, αν ένα μονοπώλιο μπορεί να λειτουργήσει χωρίς την επίμαχη απαγόρευση, αλλά να εκτιμηθεί αν η προβλεπόμενη απαγόρευση είναι συνυφασμένη ή όχι με την επιτέλεση της ειδικής λειτουργίας την οποία ο νομοθέτης έχει αποφασίσει να αναθέσει στο μονοπώλιο²³.

59. Αναπτύσσοντας κάπως αυτό το επιχείρημα, χωρίς, όπως πιστεύω, να το παραμορφώνω, νομίζω ότι το κριτήριο το οποίο τέθηκε με την προπαρατεθείσα απόφαση Franzén, δηλαδή το να μπορούν οι εθνικές

διατάξεις να αποσπαστούν από την ύπαρξη και τη λειτουργία του μονοπωλίου λιανικής πωλήσεως οινοπνεύματος, πρέπει να οδηγήσει το Δικαστήριο να διερωτηθεί αν η επίμαχη απαγόρευση έχει λόγο υπάρξεως ανεξαρτήτως της υπάρξεως και της λειτουργίας του σουηδικού μονοπωλίου λιανικής πωλήσεως οινοπνεύματος.

60. Πράγματι, το να γίνει δεκτό ότι ένας κανόνας «μπορεί να αποσπαστεί» από την ύπαρξη και τη λειτουργία του μονοπωλίου λιανικής πωλήσεως οινοπνεύματος σημαίνει, κατά τη γνώμη μου, ότι ο κανόνας αυτός έχει ίδιο λόγο υπάρξεως και μπορεί να εφαρμοστεί, με την επιφύλαξη της συμβατότητάς του με το κοινοτικό δίκαιο, ανεξαρτήτως της υπάρξεως και της λειτουργίας του εν λόγω μονοπωλίου²⁴. Η επίδικη απαγόρευση όμως δεν θα είχε κανένα λόγο υπάρξεως χωρίς την ύπαρξη και τη λειτουργία του εν λόγω μονοπωλίου εφόσον, όπως προανέφερα, είναι συνυφασμένη με την επιτέλεση της ειδικής λειτουργίας την οποία έχει αναθέσει στο σουηδικό μονοπώλιο λιανικής πωλήσεως οινοπνεύματος η εθνική νομοθεσία.

61. Για όλους αυτούς τους λόγους, προτείνω στο Δικαστήριο να απαντήσει στο πρώτο προδικαστικό ερώτημα ότι η απαγόρευση της εισαγωγής οινοπνεύματος από ιδιώτες την οποία αφορά η απόφαση περί παραπομπής πρέπει να αξιολογηθεί υπό το πρίσμα του άρθρου 31 ΕΚ.

24 — Επισημαίνεται ότι την ίδια ουσιαστικά θέση φαίνεται να υποστήριξε η Επιτροπή ενώπιον του Δικαστηρίου ΕΖΕΣ στην προαναφερθείσα υπόθεση HOB-vin. Πράγματι, στη σκέψη 23 της σχετικής απόφασης αναφέρεται ότι «[...] the agent for the Commission suggested a test whereby a given measure should be deemed to fall under the ambit of Article 16 EEA in cases where it would not exist without the monopoly» (ο εκπρόσωπος της Επιτροπής πρότεινε ένα κριτήριο σύμφωνα με το οποίο ένα συγκεκριμένο μέτρο θεωρείται ότι εμπίπτει στο άρθρο 16 ΕΟΧ εφόσον δεν θα υφίστατο αν δεν υφίστατο το μονοπώλιο).

23 — Προπαρατεθείσες προτάσεις, σημείο 47.

B — *Επί του δεύτερου προδικαστικού ερωτήματος*

62. Με το δεύτερο προδικαστικό ερώτημα, το αιτούν δικαστήριο ερωτά αν η απαγόρευση ιδιωτικής εισαγωγής οινοπνευματωδών ποτών είναι συμβατή προς τους όρους του άρθρου 31 ΕΚ.

63. Υπενθυμίζεται ότι το άρθρο 31, παράγραφος 1, ΕΚ ορίζει ότι τα κράτη μέλη διαρρυθμίζουν τα κρατικά μονοπώλια εμπορικού χαρακτήρα κατά τρόπο ώστε να αποκλείεται, ως προς τους όρους εφοδιασμού και διαθέσεως, οποιαδήποτε διάκριση μεταξύ των υπηκόων των κρατών μελών. Το Δικαστήριο έχει κρίνει ότι «απαγορεύονται όσα [μονοπώλια] έχουν ρυθμιστεί κατά τέτοιο τρόπο ώστε βλάπτουν, νομικά ή πραγματικά, το εμπόριο των προερχομένων από τα άλλα κράτη μέλη εμπορευμάτων σε σχέση με το εμπόριο των εγχωρίων εμπορευμάτων»²⁵. Εξάλλου, το Δικαστήριο έχει επισημάνει ότι, προκειμένου να εξακριβωθεί αν ένα μονοπώλιο έχει ρυθμιστεί κατά τέτοιο τρόπο ώστε να αποκλείεται οποιαδήποτε διάκριση κατά την έννοια του άρθρου 31, παράγραφος 1, ΕΚ, πρέπει να εξεταστεί αν το μονοπώλιο αυτό μπορεί να βλάψει τα προερχόμενα από άλλα κράτη μέλη προϊόντα ή αν, στην πράξη, το εν λόγω μονοπώλιο όντως βλάπτει τα προϊόντα αυτά²⁶.

64. Σε σχέση με την υπόθεση που αποτελεί το αντικείμενο της κύριας δίκης, συμφωνώ απολύτως με τη θέση του γενικού εισαγγελέα Tizzano, ο οποίος επισημαίνει ότι, στο πλαίσιο του νόμου περί οινοπνεύματος, η απαγόρευση της εισαγωγής οινοπνευματωδών ποτών από ιδιώτες δεν βλάπτει *αφεαυτής* τα προϊόντα που προέρχονται από άλλα κράτη μέλη, αλλά αντιθέτως τα θέτει ακριβώς στην ίδια θέση με τα εγχώρια προϊόντα. Πράγματι, αφενός, οι ιδιώτες μπορούν να προμηθευτούν τις δύο κατηγορίες εμπορευμάτων μόνο στα καταστήματα και στα σημεία πωλήσεως της Systembolaget, ενώ, αφετέρου, αν δεν περιλαμβάνονται στο συσκευασμένο σύνολο της Systembolaget, τα εμπορεύματα και των δύο κατηγοριών πρέπει να αποτελέσουν αντικείμενο παραγγελίας μέσω της εν λόγω εταιρίας, κατ'εφαρμογή του κεφαλαίου 5, άρθρο 5, του νόμου περί οινοπνεύματος²⁷.

65. Εντούτοις, αντιθέτως προς όσα υποστηρίζει ο γενικός εισαγγελέας Tizzano, φρονώ ότι, ενόψει των πραγματικών περιστατικών της υποθέσεως που αποτελεί το αντικείμενο της κύριας δίκης, η εκτίμηση αυτή αρκεί προς επαρκή απάντηση στο ερώτημα του αιτούντος δικαστηρίου.

66. Πράγματι, δεν πρέπει να λησμονείται ότι οι προσφεύγοντες της κύριας δίκης έκαναν παραγγελίες απευθείας σε αλλοδαπό διανομέα και σε αλλοδαπό παραγωγό χωρίς καν να προσπαθήσουν να ζητήσουν από τη Systembolaget να προβεί η ίδια στην παραγγελία, κατά παράβαση των προβλεπομένων στο κεφάλαιο 5, άρθρο 5, του νόμου περί οινοπνεύματος.

25 — Προπαρατεθείσες αποφάσεις Franzén, σκέψη 40, και Hanner, σκέψη 36.

26 — Βλ. υπ' αυτή την έννοια, προπαρατεθείσα απόφαση Hanner, σκέψεις 37 και 38.

27 — Βλ., υπ' αυτή την έννοια, προπαρατεθείσες προτάσεις, σημείο 55.

67. Για τον λόγο αυτό, το αιτούν δικαστήριο ερωτά αν είναι συμβατή με το άρθρο 31, παράγραφος 1, ΕΚ η απαγόρευση ιδιωτικής εισαγωγής σε συνδυασμό με την αρχή της υποχρεωτικής παραγγελίας των οινοπνευματωδών ποτών που δεν περιλαμβάνονται στο συσκευασμένο σύνολο του μονοπωλίου λιανικής πωλήσεως μέσω της Systembolaget.

70. Κατά συνέπεια, φρονώ ότι η απαγόρευση των εισαγωγών οινοπνευματωδών ποτών από ιδιώτες την οποία προβλέπει ο νόμος περί οινοπνεύματος δεν είναι, κατ' αρχήν, αντίθετη προς το άρθρο 31 ΕΚ.

68. Αντιθέτως, το αιτούν δικαστήριο δεν ερωτά το Δικαστήριο αν η επίμαχη απαγόρευση είναι συμβατή με το άρθρο 31, παράγραφος 1, ΕΚ στην υποθετική περίπτωση όπου οι προσφεύγοντες της κύριας δίκης θα είχαν κάνει τις παραγγελίες τους στη Systembolaget, η οποία θα είχε αρνηθεί να τις ικανοποιήσει για «σοβαρούς λόγους», κατ' εφαρμογή του κεφαλαίου 5, άρθρο 5, τελευταίο εδάφιο, του νόμου περί οινοπνεύματος, όπως ίσχυε κατά τον χρόνο των πραγματικών περιστατικών της κύριας δίκης²⁸.

69. Εξάλλου, γίνεται δεκτό ότι η Systembolaget ουδέποτε έχει κάνει χρήση της δυνατότητας να αρνηθεί να ικανοποιήσει παραγγελία για «σοβαρούς λόγους», κατ' εφαρμογή του κεφαλαίου 5, άρθρο 5, τελευταίο εδάφιο, του νόμου περί οινοπνεύματος.

71. Στην περίπτωση κατά την οποία το Δικαστήριο θεωρήσει, αντιθέτως προς όσα προεκτέθηκαν, ότι πρέπει να απαντήσει και στο ερώτημα αν η εν λόγω απαγόρευση είναι συμβατή με το άρθρο 31, παράγραφος 1, ΕΚ και όταν συντρέχει με άρνηση της Systembolaget να ικανοποιήσει παραγγελίες ιδιωτών για οινοπνευματώδη ποτά που δεν διατίθενται με το συσκευασμένο σύνολο του μονοπωλίου λιανικής πωλήσεως οινοπνεύματος για «σοβαρούς λόγους» κατ' εφαρμογή του κεφαλαίου 5, άρθρο 5, τελευταίο εδάφιο, του νόμου περί οινοπνεύματος, φρονώ ότι η απάντηση που πρέπει να δοθεί είναι η ακόλουθη: απαγόρευση ανάλογη με αυτή στην οποία αναφέρεται η απόφαση περί παραπομπής είναι συμβατή με το άρθρο 31, παράγραφος 1, ΕΚ, μόνον εφόσον δεν δημιουργεί πραγματικές ή νομικές διακρίσεις εις βάρος των προϊόντων που προέρχονται από άλλα κράτη μέλη. Στο αιτούν δικαστήριο απόκειται να κρίνει αν συμβαίνει τούτο στην υπόθεση που αποτελεί το αντικείμενο της κύριας δίκης.

28 — Υπενθυμίζεται ότι από την 1η Ιανουαρίου 2005, ο Σουηδός νομοθέτης έθεσε τέλος στη δυνατότητα της Systembolaget να αρνείται για «σοβαρούς λόγους» να εκτελέσει παραγγελίες οινοπνευματωδών ποτών από ιδιώτες κατ' εφαρμογή του κεφαλαίου 5, άρθρο 5, τελευταίο εδάφιο, του νόμου περί οινοπνεύματος.

III — Πρόταση

72. Κατόπιν των ανωτέρω σκέψεων, προτείνω στο Δικαστήριο να απαντήσει στα υποβληθέντα από το Högsta domstolen (Σουηδία) προδικαστικά ερωτήματα ως εξής:

- «1) Απαγόρευση εισαγωγής οινοπνευματωδών ποτών από ιδιώτες ανάλογη με αυτή που προβλέπει ο νόμος περί οινοπνεύματος [alkohollag (1738:1994)] της 16ης Δεκεμβρίου 1994 πρέπει να θεωρηθεί, στο πλαίσιο του ειδικού συστήματος το οποίο προβλέπει ο εν λόγω νόμος, κανόνας συνυφασμένος με την ύπαρξη και τη λειτουργία μονοπωλίου λιανικής πώλησεως οινοπνεύματος. Συνεπώς, θα πρέπει να εξεταστεί υπό το πρίσμα του άρθρου 31 ΕΚ.
- 2) Στο πλαίσιο ενός ειδικού συστήματος, όπως το προβλεπόμενο από τον νόμο περί οινοπνεύματος, η απαγόρευση της εισαγωγής οινοπνευματωδών ποτών από ιδιώτες είναι, κατ' αρχήν, συμβατή με το άρθρο 31, παράγραφος 1, ΕΚ.

Εντούτοις, εφόσον η απαγόρευση αυτή συντρέχει με τη δυνατότητα του μονοπωλίου λιανικής πώλησεως οινοπνεύματος να αντιταχθεί για σοβαρούς λόγους στην παραγγελία από ιδιώτες οινοπνευματωδών ποτών που δεν διατίθενται με το συσκευασμένο σύνολο του εν λόγω μονοπωλίου, είναι συμβατή με το άρθρο 31, παράγραφος 1, ΕΚ, μόνον εφόσον δεν δημιουργεί πραγματικές ή νομικές διακρίσεις εις βάρος των προϊόντων που προέρχονται από άλλα κράτη μέλη. Στο αιτούν δικαστήριο απόκειται να κρίνει αν τούτο συμβαίνει στην υπόθεση που αποτελεί το αντικείμενο της κύριας δίκης.»